

244

Tornyosodó városkapuk

»Te szegény, szürke város... unalmas vagy, mint a többi korhatag város...« Újpest poetája, Berda József sóhajtott így annak idején ódájában (megvallva, hogy mindezek ellenére szerelme, »szíve szerint is hazája« ez a vidék). Régebben, vala-

hányszor a negyedik kerületbe vetődtem, végigkísértek a találó, de lehangoló jelzők.

— *Szenzációk ma sincsenek nálunk, hiába is keresne ilyesmit — figyelmeztet mostani utam előtt Lajtai Endre tanácselnök.*

gyedik öt éves terv első évétől évi 15 milliót fordíthatunk a gyűjtőcsatornák felújítására.

— Legnagyobb gondunk a régi, elavult házak állagának megóvása addig, amíg a bontásra sor kerülhet — folytatja. — Ezt az Ingatlankezelő Vállalat a saját erejéből nem tudná megoldani, szerencsénkre a lakosság igen sokat segít. Tavaly például 2 millió forint társadalmi munkával já-

hálózat fejlesztésére fordul a szó.

— Jelentős lépés lesz az idén a régi, már nagyon szűk Csemege-bolt pótlására a mögötte levő üres telken egy új, az igényeket kielégítő áruház építése — mondja Lajtai Endre. — *Hozzá látunk a nagy központi piac teljes felújításához is, ennek során végképp eltűnnek a múltra emlékeztető fabódék az István térről.*

Újpesti meglepetések

Ha szenzációk nem is, meglepetések — vérpezdítő, jókedvre hangoló újdonságok — annál bővebben akadnak. Az első mindjárt a »nyugati városkapuban«, az Összekötő-híd utáni nagy térségen, a Váci út és az Árpád út elágazásánál fogad.

Újpest nemrégiben még szerény »szalmakalappal« — alacsony épületek sorával — köszöntötte a kapun belépőket. Most vadonatúj »cilinderrel«: három karcsú toronyház magasodik itt, a »földszintes óriásnak« titulált városrész fölé. S a 320 lakásos kis lakótelep tövében szatyros, kosaras háziasszonyok élvezik a friss örömet: a kényelmes bevásárlási lehetőséget a nemrég nyílt ABC-áruházban.

Az Árpád út megszőkített, ütött-kopott házacskáinak rengetegében két merész formájú, új stílusú, kilencemeletes épület lep meg. Az elsőt, amelybe az elmúlt hetekben költözött be 59 boldog lakó, »csodaházként« emlegetik a helybeliek. Méltán, hiszen minden lehetséges kényelmet biztosít, földszintjén még külön játékszobák is vannak a gyerekeknek... Ezt is, meg a mögötte terebélyesedő, jóval nagyobb, 132 lakásos párját — amelyet úgy rak össze az óriás daru, mint golya a fészket — kísérletképpen építtette az Építéstudományi Intézet.

Daruk forgolódnak a

kerület északi részén is, ahol ugyancsak impozáns »kapujelzőket« állított a

Készülő házóriás az Árpád út mentén

(Jentetics László felvétele)

fejlődés: az Egyesült Izzó irodaház-felhőkarcolójának méltó versenytársa a Főti úton az MTA Műszaki Fizikai Kutató Intézetének toronyháza. Tövében egymás után nőnek fel kistestvérei: az Egyesült Izzó többszintes társasházai. A terület 620 lakás felépítésére alkalmas, ebből a terv szerint évente 80—100 készül el.

ruktak hozzá a házak karbantartásához.

— Az újpestiek, beleértve az itteni üzemeket, társadalmi szervezeteket, ezen túlmenően is sokat tesznek kerületükért. Így, közös összefogásból épült tavaly 10 kilométernyi betonlap járda, társadalmi erőből teremtettk meg a nyáron Velencén az iskolás gyerekek pom-pom nyári táborát. A KISZ-esek az idén a Csokonai utcai ifjúsági klub építésére koncentrálják az erőket, a Főti út környékén lakók pedig az új gyógyszerár tető alá hozásában segítkeznek.

A gyógyszerár említésével az ellátás, az üzlet-

A tanácsháza mögötti nagy térség máris az átalakulás jegyeit tükrözi. Egyik oldaláról, a templom melletti sorról lebontották és a szomszédos Trombita tere tömörítettek össze a bódékat, s az így felszabadult helyen megkezdték az alapközművesítést az építők.

Ebben az átmeneti időszakban egészen az emelkedő tövéig terjeszkedik ki a színes, nyüzsgő piaci forgatag. A gondosan ápolt parkot a játék- és rövidárusok ideiglenes sátrai veszik körül, közvetlen szomszédságukban, a padokon, megrakott szatyraik társaságában pihennek bevásárlás után a háziasszonyok.

„Uraságoktól levetett“ anyagból

Újpestnek még egy kapuja van, a Béke út folytatásában, a Gyöngyösi úti aluljáró után. Itt még ma is sivár, a hajdani peremkerületek elhanyagoltságát tükröző kép fogadja az érkezőt. De mintha mozdulna valami! A Pozsonyi utca és Téli utca által szegélyezett, kőkerítéssel övezett jókora területen, amelyet a térképek régi temető néven jelölnek, cölöpverő gép döngeti a földet. »Vigyázat! Építkezés!« — figyelmeztet a 43-asok táblája.

— *Toronyházakból álló, 1012 lakásos telep lesz azon a helyen, hozzá bölcsőde, óvoda, iskola, ABC-áruház és különféle szolgáltatású intézmények. Mindezt az új házgyár elemeiből készüül el, még hozzá igen rövid idő alatt, a tervek és az igények szerint 1969 végéig — tájékoztat Lajtai Endre tanácselnök. — Az új építkezéseknél már érvényesül a felismerés: Új-*

pesten a kitűnő talajviszonyok miatt elsősorban magas épületeket érdemes és célszerű emelni. Így hát fokozatosan tornyosodunk.

Ennek jelei elsősorban a »kapuk« körül láthatók máris. Am mögöttük óriási település húzódik, túlnyomórészt földszintes, komfort nélküli, alapincézetlen, gyengén megalkalmazott házakkal. Az 1838-as nagy árvíz után valóságos letelepedési roham indult a viszonylag magasabban fekvő, biztonságosabb Újpestre. Az építkezők zöme a belváros romos, lebontott házainak anyagát használta fel. S itt, ahol a felszabadulás előtt a »nyomor hazája«, a költő szerint a »koldusok fészke« volt, a századforduló után is az olcsó megoldások érvényesültek: a munkásnak nem volt anyagi ereje ahhoz, hogy maradandó otthonot teremtsen magának.

Mit lehet kezdeni ilyen örökséggel?

Egészséges türelmetlenség

Őket, a legilletékesebbeket kérdezem meg: mi a véleményük a piac újjávarázsolásáról? Néhányan bizalmatlanul mérgetnek, vállukat vonogatják, végül is egy közép-korú asszony — helyesítő fejbólintásoktól kísérve — kifejti a közös véleményt:

— *Csak hogy kibőjtöljük ezt is! Higgye el, már tíz évvel ezelőtt el kellett volna kezdeni, hiszen szinte szegyeültük, ami itt volt. No de az a fontos, hogy hozzáfogtak végre. Most már csak azt szeretnénk, hogy ne húzódjon el évekig az építkezés. Mert erre is volt már elég példa...*

Mielőtt megkérdezném, mire gondolnak, beleszólok a szomszéd padról egy nyugdíjasforma férfi:

— *Legutóbb éppen a tisztasági fürdő esete... Több mint egy esztendeig volt zárva, egyre tologatták a megnyitás határidejét. Ilyen városban, kérem, ahol alig van fürdőszoba, hogy szabad előfordulni ennek?!*

Türelmetlen természetűek tehát az újpestiek? Bizonyos mértékig feltételül azok, ami érthető is, hiszen ebben a kerületben a termelő üzemi óriások gyors, látványos fejlődésével sokáig nem tartott lépést a telepü-

lés emelkedése, rangosodása.

A türelmetlenség másik forrása a jellegzetes büszkeség, amely a harcos tegnappól, a haladásért vívott küzdelemből fakad. Abból, hogy Újpest bocsátotta szárnyára Komját Aladárt, a munkásmozgalom költőjét; a mártír Kilián Györgyöt és Braun Évát, a Chinoin egykori munkaslányát; itt esett el a fasiszták elleni harcban Bán Tibor, a hős partizánvezér.

Emléküket utcatáblák őrzik. Az újpestiek azonban — jogosan — többre vágnak: azt akarják, hogy az egész kerület képe, az utódok élete méltó legyen a hősök áldozatához.

Miklós Dezső

Közös összefogással

— *Lebontani* — választja tömören a tanácselnök. — Ezeket a régi házakat lehetetlen gazdaságosan felújítani. Távlati tervünk a teljes rekonstrukció, ennek során csupán, a városközpontban, a Dózsa György út, a rákospalotai vasút és a Váci út által határolt területen 9000 lakást kell lebontani, s 16 000 új épülhet helyettük.

A fővárosi tanács lakástelepitési elgondolásai szerint az első ütemre már 1970 után sor kerül. Káprázatos arányú, megragadó perspektíva. De hát az élet addig sem áll meg, a mai gondokat

sem lehet félretenni, felüggeszteni. Amennyire lehetséges, enyhíteni kell rajtuk. Sorra vesszük a kerület legégetőbb problémáit.

— *Legkevesebb panaszunk a kommunális, különösen az egészségügyi ellátásra lehet, hiszen a felszabadulás után mi kaptuk az egyik legkorszerűbb szakorvosi rendelőt, majd a nagyszerű iskolaarendelőt, amely több kerületet is ellát — kezdi a felsorolást a könnyebb oldalról az elnök. — A fővárosi tanács segítségével évi egymilliót költünk a közvilágítás korszerűsítésére, s a ne-*